

Prepravljeno i ručno pravljeno oružje u Srbiji – pretnja po građane

Marko Milošević

Rezime

Prepravljeno i ručno pravljeno oružje predstavlja važnu temu i problem sa kojim se različite zemlje EU bore na različite načine. Najizrazitiji primer ove borbe predstavlja potez Velike Britanije koja je drastično izmenila zakonsku regulativu vezanu za vatreno oružje kako bi se efikasno suprotstavila navedenom problemu. Zemlje EU imaju neujednačene standarde i zakonske odredbe vezane za ovu vrstu oružja, što, na primer, omogućava da gasni pištolji, koji su u Nemačkoj legalni, budu preneseni na tržište Velike Britanije gde prepravkom postaju potencijalna opasnost po građane.

U ovom radu imamo ambiciju da istražimo kolika je ovo pretnja po građane Srbije. Pokušaćemo da utvrdimo koje su sve vrste prepravljenog i ručno pravljenog oružja dostupne u Srbiji i da ukažemo na trendove i moguće odgovore na ovu pretnju. Osvrnućemo se i na zakone vezane za vatreno oružje u Srbiji i upoređićemo ih sa zakonima i trendovima u regionu kako bismo, zbog sličnih uticaja koji su na delu mogli ukazati na pozitivna rešenja koja mogu biti korisna Srbiji. Koje su osobenosti nelegalno prepravljenog i ručno pravljenog oružja i kakva je to pretnja po bezbednost građana Srbije?

Šta je to prepravljeno i ručno pravljeno oružje?

U ovom tekstu će se pod pojmom „prepravljeno i ručno pravljeno oružje“ shvatati vrste vatrenog oružja *nelegalno pravljenih ili izmenjenih* da ispaljuju projekte pod dejstvom sagorevanja barutnih gasova shodno definiciji vatrenog oružja u Zakonu o oružju i municiji RS (Službeni Glasnik RS 39/93). U članu 2 tog zakona definisane su različite kategorije vatrenog oružja (videti antrfile).

Član 2.

Oružjem, u smislu ovog zakona, smatra se svaka naprava koja je izrađena, prilagođena ili namenjena za izbacivanje projektila, gasa, tečnosti ili druge supstance putem potiska barutnih gasova, vazdušnog pritiska, gasa pod pritiskom ili drugog potisnog sredstva, kao i drugi predmeti čija je osnovna namena vršenje napada.

Oružje, po vrstama, može biti:

- 1) vatreno oružje, koje izbacuje projektil potiskom barutnih ili drugih gasova nastalih kao proizvod sagorevanja pogonske materije;*
- 2) vazdušno oružje, koje potiskom vazduha ili sabijenog gasa izbacuje projektil (dijabolu, kuglu i dr.);*
- 3) gasno oružje, koje izbacuje ili ispušta gas ili druge supstance štetne za zdravlje;*
- 4) rasprskavajuće oružje, koje se rasprskava pod dejstvom eksplozivnih ili zapaljivih materija;*
- 5) posebno oružje, koje pod pritiskom eksplozivne ili gasne materije izbacuje anesteticko sredstvo ili sredstvo koje proizvodi zvučni ili svetlosni signal;*
- 6) oružje sa tetivom, koje potiskom tetive ili druge elasticne materije izbacuje strelu ili drugi projektil;*
- 7) hladno oružje, bokser, bodež, kama, sablja, bajonet i drugi predmeti kojima je osnovna namena napad.*

Zakon o oružju i municiji RS, Službeni glasnik RS 39/93, član 2

U ovom tekstu ćemo pod pojmom prepravljeno oružje podrazumevati vatreno oružje (replika, startni pištolj) koje izgleda slično kao pravo oružje, ali je napravljeno od drugačijih materijala i prepravljeno tako da može da ispaljuje projektil potiskom barutnih gasova.

Pojam ručno pravljeno oružje u ovom tekstu predstavlja vatreno oružje (često) rudimentarne ručne izrade, koje je osposobljeno da ispaljuje projektil potiskom barutnih gasova.

Najčešće se za prepravku koriste vazdušne puške i startni (i gasni) pištolji. Prepravkom ovog oružja dobija se oružje koje je ubojitije i ima veći domet od originalne verzije. Ovakvo oružje ne predstavlja pretnju samo po građane, već, zbog konstrukcionih rešenja, predstavljaju pretnju i po rukovaoce.

U medijima često nailazimo na termin „replike oružja“¹. Ovaj se pojmom zapravo odnosi na startne i gasne pištolje. Replika oružja, prema interpretaciji balističara MUP RS, predstavlja *kopiju originalne konstrukcije iz istorije, koja ima sva svojstva vatrene oružja*. Najčešće se radi o pištoljima sa „divljeg zapada“ ili o kuburama koje mogu da ispaljuju projektil potiskom barutnih gasova i koje su, kao i svako drugo vatreno oružje, podložne odredbama ZOOM.

Koji su oblici prepravljenog oružja najzastupljeniji u Srbiji?

Namera ovog teksta nije da se napravi priručnik za prepravku oružja, već da upozna građane sa najzastupljenijim vrstama prepravljenog oružja. Prepravke se često vrše na vazдушnim puškama - bilo da se radi o modifikaciji na kalibar 0.22, bilo da se kombinuje kapisla lovačke municije (čijim se detoniranjem obezbeđuje potisak vazduha) i čelične kugle na ustima cevi, koja se potom ispaljuje.

Jedna od čestih, a pri tome veoma nesigurnih prepravki jeste prepravka startnih pištolja. Ovi pištolji fizički liče na pištolje većih kalibara, ali se od njih razlikuju po dve osnovne karakteristike - fiksiranoj cev i slabijem materijalu od kog su izrađeni (špijalter, duraluminijum). Stoga ovi pištolji ne mogu ispaljivati municiju kalibra 9 mm (poput pištolja čiju vizuelnu imitaciju najčešće predstavljaju), već se, bušenjem cevi, prilagođavaju slabijoj municiji - najčešće kalibara 7,65 mm i 6,35 mm.

¹ M. Galović, (2008) *Problemi građana zbog replika oružja* Politika, <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Problemi-gradjana-zbog-replika-oruzja.lt.html>

*Startni pištolji nalik pravima
- prepravljeni da ispaljuju municiju
manjeg kalibra*

Startni revolveri, popularni „Engejci“, prepravljaju se bušenjem cevi i zamenom burenceta, te se ovaj startni pištolj može prilagoditi municiji kalibra 6 mm. Ova vrsta startnog pištolja bila je na jugoslovenskom tržištu zastupljena osamdesetih godina XX veka. Mogli su se naći u slobodnoj prodaji i bili su popularni među učenicima osnovnih škola!

*Revolver „Engejac“ sa vidno nepravilno probušenom
cevi i sa zamenjenim burencetom prilagođenim da
ispali municiju kalibra 6 mm*

Signalni pištolji služijo za ispaljivanje svetlosne municije, a moguće ih je prilagoditi lovačkoj municiji. Jednostavnim bušenjem cevi omogućava se upotreba lovačkih patrona kalibara 12 i 16.

*Signalni pištolj
sa lovačkom patronom*

Ručno pravljeni oružje je konstrukciono najzahtevnije, a samim tim i najnepouzdanije, jer se za njegovu izradu najčešće koristi oskudan alat i različiti materijali neopitovani za tu svrhu. Za proizvodnju mogu biti korišćeni delovi postojećeg oružja, a može biti upotrebljen i drugi materijal (cevi raznih vrsta, opruge).

*Ručno pravljeni pištolj
sa lovačkom municijom*

Ručno pravljeno oružje izgledom ne mora ni da podseća na pištolj, što može biti i namera proizvođača.

6

Olovka prepravljena za ispaljivanje municije

Posebnu opasnost po bezbednost građana predstavlja konvertovana municija. Ona omogućava da postojeći signalni/gasni pištolj bude iskorišćen kao vatreno oružje bez ikakvih intervencija. Signalni pištolji se u nekim zemljama nalaze u slobodnoj prodaji, a u Srbiji su bili predmet velike zaplene MUP 2006. godine. Tada je građanima, koji su u slobodnoj prodaji, uz kopiju lične karte, kupovali ove pištolje, oduzeto oko 10.000 ovih naprava.² Municija za ove pištolje identična je bojevoj municiji, samo što umesto zrna (projektila) ima plastični čep koji omogućava eksploziju baruta zarad postizanja zvučnog efekta. Ovakva municija ne ispaljuje projektil, ali na razdaljinama manjim od 1 metra može imati fatalne učinke. Prepravka ove municije izvodi se zamenom plastičnog čepa na čije se mesto stavlja metalna kuglica odgovarajućeg kalibra. Ova kuglica pri opaljenju, postaje projektil.

² M. Galović, (2008) *Problemi građana zbog replika oružja* Politika, <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Problemi-gradjana-zbog-replika-oruzja.lt.html>

*Municija: za startni pištolj (levo)
i konvertovana sa metalnom
kuglicom (desno)*

Osobine prepravljenog i ručno pravljenog oružja

Fabrički proizvedeno vatreno oružje je testirano da izdrži pritisak barutnih gasova čijim sagorevanjem dolazi do pokretanja projektila (zrna metka) ali i do pokretanja pomičnih sklopova pištolja/puške - kojima se izbacuje čaura i ubacuje naredni metak u ležište. Prepravljeno oružje izgledom u manjoj ili većoj meri podseća na oružje poznatih proizvođača, ali je konstrukciono bitno drugačije. Pravljeno je od materijala lošijeg kvaliteta, koji nije testiran da izdrži ispaljivanje bojeve municije. Takođe, startni i/ili gasni pištolji često imaju nepomičnu cev, za razliku od pravih pištolja, gde je cev pomična kako bi bilo omogućeno izbacivanje čaure i kompenzovanje trzaja. Prerađeni pištolji (koje je MUP RS do sada zaplenio) nisu bezbedni za rukovanje. Prema iskazima sagovornika iz NKT centra, dešavalo se da se veštačeni prepravljani pištolj raspadne/eksplokira u ruci prilikom opaljivanja. Balističke karakteristike su takođe upitne, pa je i preciznost oružja diskutabilna.

Ručno pravljenno oružje je posebna priča jer konstrukciono može biti vrlo jednostavno, ali bez ikakve garancije u pogledu upotrebljenog materijala ili balističke pouzdanosti takvog oružja. Jedina izvesna osobina ovog oružja jeste njegova nepouzdanost. Ručno pravljenno oružje ne mora čak ni izgledati kao pravo oružje. Čerka libijskog atašea teško je povređena kada se u parku igrala pronađenim oružjem ručne izrade, koje je opalilo.³ Oružje je bilo nalik mobilnom telefonu, četvorougono, sa dva dugmeta i oprugom nalik privesku za ključeve.⁴

3 D. Vukosavljević (2009), *Gradani Srbije kriju milion pištolja*, Politika, <http://www.politika.rs/rubrike/Hronika/Gradjani-Srbije-kriju-milion-pishtolja.lt.html>

4 Iskaz veštaka koji je veštačio to oružje. Intervju u NKT centru UKP, 5. 7. 2011.

Zakonska regulativa

8

Zakon o oružju i municiji (Službeni glasnik RS 39/93) u članu 2 definiše vrste oružja na koje se odnosi. Članom 5 zabranjuje se popravljanje i prepravljanje oružja, gasnog oružja kao i naprava koje nisu izrađene kao oružje niti su prilagođene da budu oružje. Najeksplicitniju odredbu zakona predstavlja član 30 ZOOM u kome su precizirani uslovi pod kojima je dozvoljeno vršiti prepravke oružja. Ovim članom predviđena je kontrola na nekoliko nivoa. Odobrenje za ovu delatnost izdaje se preduzeću koje je upisano u sudski registar i koje ispunjava i druge uslove - da vlasnik zadovoljava bezbednosne uslove propisane članom 27, a da radnja zadovoljava tehničke uslove propisane istim tim članom zakona. Dalje, može se prepravljati samo oružje za koje je MUP izdao oružani list, a o izvršenoj prepravci izveštava se MUP, i to u roku od 48 sati. Na ovaj način vodi se evidencija o oružju prepravljenom u skladu sa zakonom.

IV POPRAVLJANJE I PREPRAVLJANJE ORUŽJA

Član 30.

Popravljanjem i prepravljanjem oružja mogu se baviti preduzeća i radnje, koje pre upisa u sudski registar odnosno registar radnji, za to dobiju odobrenje nadležnog organa.

Odobrenje iz stava 1. ovog člana nadležni organ će izdati preduzeću, odnosno radnji koja ispunjava uslove iz člana 27 stav 2 ovog zakona.

Preduzeća i radnje za popravljanje i prepravljanje mogu primati samo oružje za koje je nadležni organ izdao odobrenje, odnosno oružni list.

O svakoj izvršenoj prepravci preduzeće, odnosno radnja u roku od 48 sati u pismenoj formi obavestiće nadležni organ.

Zakon o oružju i municiji RS, Službeni glasnik RS 39/93

Nelegalna izrada i prepravka oružja predstavljaju krivične prekršaja za koje se izriče kazna zatvora, dok stavljanje u promet i nelegalna izrada takvog oružja predstavljaju i privredni prestup za koji se odgovorno lice novčano kažnjava. Interesantno je da Zakon ni na koji način ne definiše niti zabranjuje ručno pravljenje vatrenog oružja.

Čemu prepravke oružja i ručna izrada oružja?

U Velikoj Britaniji je posedovanje i nošenje oružja rigorozno sankcionisano. Tako čak ni pozornici na ulicama britanskih gradova (popularni „bobiji“) uglavnom ne nose oružje. Zbog nemogućnosti da se u dovoljnoj meri snabde vatrenim oružjem, britansko podzemlje se okrenulo unosnom poslu konverzije startnih i gasnih pištolja u smrtonosne naprave kojima se vrše krivična dela.⁵ Dakle, zakonska ograničenja i nedostupnost vatrenog oružja predstavljaju glavne razloge ekspanzije prepravljenog i ručno pravljenog oružja u Velikoj Britaniji.

Postavlja se pitanje da li Srbija prati ove trendove i da li se i u kojoj meri u Srbiji prepravljaju oružje. Činjenica da nijedan zakon ne dozvoljava prepravku vazdušnih pušaka i startnih pištolja u oružje čiji projektili mogu da nanesu ozbiljne pa i fatalne povrede upućuje na postojanje potrebe krimogenih struktura. Obim i potrebe kriminalnih struktura u Srbiji nisu nam poznati, ali fenomenu prepravljenog i ručno pravljenog oružja možemo pristupiti iz drugog ugla. Ukoliko analiziramo dostupnost oružja u Srbiji, videćemo da se situacija bitno razlikuje od situacije u Velikoj Britaniji. Naime, na oko 7 miliona stanovnika Srbije⁶ dolazi oko milion komada registrovanog ličnog oružja (puške i pištolji), te oko 900.000 neregistrovanog/nelegalnog oružja prema procenama MUP iz 2004. godine.⁷ Procene variraju, pa neki smatraju da nelegalnog oružja u Srbiji ima čak tri puta više nego legalnog,⁸ a da se na godišnjem nivou registruje oko 15.000 komada ličnog oružja. Ove brojke ukazuju na veliku potencijalnu ponudu nelegalnog oružja na crnom tržištu. Ovoliki broj tog oružja posledica ratova na prostoru bivše SFRJ, u kojima je oružje prodavano, deljeno i krijumčareno (a bilo ga je i u inventaru bivše JNA, kao i na tržištu od raspadajućih armija Varšavskog ugovora). Ove brojke mogu biti pokazatelj dostupnosti oružja koje utiče na smanjenu potražnju za prepravljenim i ručno pravljenim oružjem.

5 J. Sare (2008), *Britain's converted gun problem*, New Statesman, <http://www.newstatesman.com/law-and-reform/2008/11/converted-weapons-britain-gun>

6 Prema proceni Republičkog zavoda za statistiku na dan 1. 1. 2011. godine, tačan broj iznosi 7.276.195 <http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/Public/PageView.aspx?pKey=2> pristupljeno: 2. 9. 2011.

7 UNDP (2005), *Živeti sa nasleđem - Istraživanje o SALW Republika Srbija*, Safeworld, Beograd, str. 10

8 D. Vukosavljević (2010), *Tri puta više nelegalnog oružja*, Politika, <http://www.politika.rs/rubrike/vesti-dana/Tri-puta-vishe-nelegalnog-oruzja.lt.html>

Zastupljenost prepravljenog i ručno pravljenog oružja u Srbiji

Prema tome koliko je prepravljeno oružje zastupljeno u zaplenama i u veštačenju MUP RS možemo proceniti kolika je zastupljenost ovakvog oružja u Srbiji. Naime, prema podacima dobijenim iz MUP⁹ (podaci za 2009, 2010. i 2011. godinu) na godišnjem nivou se zapleni od šezdeset do osamdeset primeraka prepravljenog i ručno pravljenog oružja. Poređenja radi, tokom 2009. godine policija je zaplenila 1.850 komada ličnog oružja, 120 bombi i 11 kg eksploziva.¹⁰ Tokom 2010. godine oduzeto je ukupno 1.493 komada oružja, 118 ručnih bombi, 109 eksplozivnih naprava i 6 kg eksploziva. Tokom 2011. godine zaplenjeno je 1.258 komada oružja, 105 bombi, 5 eksplozivnih naprava i preko 2 kg eksploziva. S druge strane, u Nacionalnom kriminološko-tehničkom centru Uprave kriminalističke policije (NKTC UKP) izneta je procena da prepravljeno i ručno pravljeno oružje čini oko 10% veštačenog oružja u ovoj ustanovi.¹¹

Godina	Zaplenjeno vatreno oružje	Zaplenjene bombe	Zaplenjen eksploziv (izraženo u kg)	Zaplenjeno ručno pravljeno vatreno oružje	Zaplenjeno prepravljeno vatreno oružje
2009.	1.850	120	11	49	13
2010.	1.493	227	6	41	18
2011.	1.258	110	2	56	27
ukupno	4.601	457	19	146	58

Tabela 1: broj prepravljenog i ručno pravljenog oružja
u zaplenama 2009. i 2010. godine na teritoriji RS (izvor MUP RS)

Iz priloženog se vidi da dostupnost konvencionalnog oružja u Srbiji utiče na smanjenu potražnju za prepravljenim oružjem. Indikativno je i to da u ukupnom broju zaplenjenog oružja ima više ručno pravljenog oružje nego prepravljenog oružja.

9 Odgovori na upite po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja broj 6275/11-3 od 13. 6. 2011. godine i 587/12-3 od 13. 2. 2012. godine

10 D. Vukosavljević (2010), *Tri puta više nelegalnog oružja*, Politika, <http://www.politika.rs/rubrike/vesti-dana/Tri-puta-vishe-nelegalnog-oruzja.lt.html>

11 Interejv sa sobom je NKTC Centar za prave kriminalističke politije 5.7.2011.

Osvrt na region

Sve zemlje Zapadnog Balkana potpisnice su UN protokola o vatrenom oružju,¹² a osnovne odredbe, koje se tiču nelegalnog uvoza, prometa i proizvodnje ovog oružja, nalaze se u Direktivi EC 2008/51. Odredbe UN protokola koje pomenuta direktiva ne sadrži tiču se obeležavanja oružja po uvozu u zemlju.¹³ Direktiva EC definiše konvertovano oružje kao *bilo koje prenosivo vatreno oružje koje ima kratku cev koja ispaljuje, dizajnirana je da ispaljuje ili može da se prepravi da ispaljuje projektil ili metak pod dejstvom sagorevajućih barutnih gasova*. Ova definicija ili njeni elementi uklopljeni su i u odredbe zakona o oružju i municiji zemalja Zapadnog Balkana. Kako ove zemlje dele sličnu prošlost, te su izložene sličnim uslovima (postkonfliktne zemlje u kojima je oružje išlo „iz ruke u ruku“ i „iz konflikta u konflikt“), logično je bilo očekivati da će zakonska rešenja biti slična. Većina ovih zemalja zapravo su zemlje bivše SFRJ od koje su, kao osnovu svojih zakona, preuzele Zakon o oružju i municiji i donekle ga dopunile međunarodnim standardima. Uočljivo je da u ovim zakonima „konvertovano“, tačnije prepravljano oružje nije posebno izdvojeno, a o ručno pravljenom oružju ni u jednom od ovih zakona nema ni reči.

12 UNODC, (2001), *Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*, New York, dostupno na <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/countrylist-firearmsprotocol.html>

13 SEESAC, (2009) *Zakonski propisi o konvertibilnom oružju na Zapadnom Balkanu*, Beograd, str. 11

	Srbija	Crna Gora	Hrvatska	Makedonija	BiH	Albanija	Kosovo (UN 1244)
Protokol UN o vatrenom oružju	22. 10. 2005. ratifikovala Protokol	23. 10. 2006. nasledila obaveze iz SCG	7. 2. 2005. pristupila Protokolu	14. 9. 2007. pristupila Protokolu	1. 4. 2008. pristupila Protokolu	8. 2. 2008. pristupila Protokolu	
Zakonska regulativa	Zakon o oružju i municiji, Zakon o ispitivanju ručnog vatrenog oružja, naprava i municije	Zakon o oružju, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o oružju	Zakon o oružju	Zakon o oružju, Zakon kojim se menja i dopunjava Zakon o oružju, Uredba o tipovima oružja koje se može kupiti na osnovu dozvole u svrhe (izrade) određenih tipova oružja pod kategorijama A i D	Zakon o oružju i municiji, Brčko distrikt, Zakon o oružju i municiji, Republika Srpska, Zakon o nabavci, posedovanju i nošenju oružja i municije, Kanton Sarajevo, Zakon o oružju, Zapadnohercegovački Kanton, Zakon o proizvodnji oružja i vojne opreme, Zakon o ispitivanju, žigosanju i obeležavanju vatrenog oružja i municije,	Zakon o vatrenom oružju;	Uredba o dozvolama za posedovanje oružja na Kosovu, Nacrt Zakona o oružju (2009)
Usklađenost	Ne pominje se konvertibilno oružje u smislu vatrenog oružja; gasno oružje je definisano zakonom; pištolji za uzbunjivanje i slično signalno oružje koje ispaljuje lažnu municiju smatra se ili gasnim oružjem ili se stavlja u kategoriju 'specijalnog oružja' ili 'sredstava'	U okviru definicije vatrenog oružja ne pominje se 'konvertibilno' oružje; postoji definicija gasnog oružja	Ne postoji definicija 'konvertibilnog' oružja, ali su definisani gasno oružje i replike; u zakonima se jasno upućuje na modifikaciju	Ne postoji definicija konvertibilnog oružja kao vatrenog oružja; gasno oružje, međutim, jeste definisano, a pištolji za uzbunjivanje regulisani su kao signalno oružje	U celini uzev, u definicijama 'vatrenog oružja' ne pominje se 'konvertibilno' oružje	Strože odredbe nego što se zahteva, ali nije jasno kako se definicije iz Zakona o oružju primenjuju na konvertibilno oružje	U definiciji vatrenog oružja ne spominje se 'konvertibilno' oružje' međutim postoji u okvirnom zakonodavstvu kada je u pitanju nelegalna prepravka, koja je regulisana brojnim drugim odredbama

Tabela 2: Pregled osnovnih zakonskih normi i usklađenosti sa UN protokolom; Izvor: SEESAC, (2009) Zakonski propisi o konvertibilnom oružju na Zapadnom Balkanu, Beograd

Posledice

Nedovoljno precizna zakonska uređenost ove oblasti, a potom i primena zakona, dovode do haotičnog stanja u oblasti vatrenog oružja. Za ručno pravljenje vatrenog oružja ne postoji zakonska kazna, osim odredbi koje se tiču posedovanja i nošenja neregistrovanog oružja. S druge strane, neprecizno definisanje „replika“, odnosno startnih i gasnih pištolja, dovela je do velike pometnje u Srbiji krajem 2006. godine. Ovo oružje, marke „Blou voltron“, koje se do tada nalazilo u slobodnoj prodaji, policija počinje da oduzima na osnovu podataka iz kopija ličnih karata koje su bile jedini oblik evidencije vođene u toku kupoprodaje. Veštaci MUP procenili su da ovo oružje spada u kategoriju oružja koje tretira ZOOM članom 2, stavovima 3 i 5, te da je za njihovu nabavku bila neophodna dozvola MUP. Oko 10.000 ovih pištolja prodato je pre nego što je policija počela da ih pleni.¹⁴ Takođe, Direktiva EC¹⁵ preporučuje evidenciju ove vrste oružja, koju naše zakonodavstvo ne prepoznaje, u cilju praćenja traga ovog oružja podobnog za prepravke.

Građani Srbije najviše problema imaju sa regularnim (legalnim i nelegalnim) vatretnim oružjem, jer je lako dostupno. Ipak, slučaj libijske devojčice najjasniji je primer opasnosti koju ovakvo oružje predstavlja. Ono je nebezbedno i za rukovaoca, a balističko veštačenje ovakvog oružja samo potvrđuje tu činjenicu - sagovorniku iz NKT Centra u ruci su, tokom opaljenja, eksplodirala tri prepravljena pištolja.

Praksa je pokazala da ZOOM ima „sive zone“, odnosno da ne pokriva određene oblasti, kao što su ručno pravljen i prepravljeno oružje, definicija startnih i gasnih pištolja, markera za *paintball*, evidencija oružja i slično. Još 2010. godine ministar unutrašnjih poslova Srbije najavio je potrebu za izradom novog zakona koji bi regulisao ovu oblast, ali do sada javnosti nije predstavljena nijedna informacija o radu na tom nacrtu.¹⁶

U Velikoj Britaniji zakon je veoma strogo definisao mogućnost posedovanja oružja, a striktno norme propisane su i za startne pištolje (koji se krijumčare iz Nemačke, gde se nalaze u slobodnoj prodaji). Jedna od odredbi zakona predviđa da startni i ostali nebojiti pištolji, iako konstrukciono podsećaju na original, budu jasno obojeni drugačijom bojom.

14 M. Galović, (2008) *Problemi građana zbog replika oružja* Politika, <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Problemi-gradjana-zbog-replika-oruzja.lt.html>

15 European Parliament, (2008) *Directive 2008/51/EC of the European Parliament and of the Council*, Official Journal of the European Union, Strasbourg, dostupno na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008L0051:en:NOT>

16 Agencija BETA (2010), *Dačić najavio novi Zakon o oružju i municiji*, Kurir, <http://www.kurir-info.rs/crna-hronika/dacic-najavio-novi-zakon-o-oruzju-i-municiji-50969.php>

Namera zakonodavca da prikupi neregistrovane startne pištolje u posedu građana bila je uspešna zahvaljujući višemesečnoj medijskoj kampanji tokom koje su građanima predočene opasnosti koje ta vrsta oružja predstavlja. Povećanje svesti građana o opasnostima od vatrenog oružja i efikasno sprovođenje strože kontrole nad vatrenim oružjem pokazuje rezultate. Broj zločina vatrenim oružjem opada, što pokazuju i analize *Gun Control Network*, organizacije civilnog društva koja godinama sprovodi kampanju za kontrolu oružja.¹⁷

izgled startnog pištolja u Velikoj Britaniji

Prepravljeno i ručno pravljeni oružje za građane Srbije predstavlja veću pretnju zbog svojih osobina i neprecizne zakonske regulative ove oblasti, nego zbog zastupljenosti. Velika dostupnost oružja na crnom tržištu utiče na smanjenu potražnju za prepravljenim oružjem. Ručno pravljeni oružje je nešto zastupljenije, ali je i za ovim oružjem potražnja mala. Zakonska regulativa ne obuhvata ovu problematiku u dovoljnoj meri, te bi valjalo da najavljeni Zakon o oružju i municiji preciznije definiše ovu oblast.

17 Gun Control Network, videti više na <http://www.gun-control-network.org/GCN02.htm>

Preporuke

- Ministarstvo unutrašnjih poslova trebalo bi da izradi Nacrt zakona o oružju i municiji u kome bi posebna pažnja bila posvećena prepravljenom i ručno pravljenom oružju.
- U Nacrtu zakona treba jasno razdvojiti „gasne“ od „startnih“ pištolja. Pored toga, treba propisati neophodne uslove za dobijanje dozvola za nošenje ovakvog oružja, kao i njihov izgled. Prema primeru Velike Britanije, preporučljivo je da ovo oružje bude obojeno drugačijim, upadljivim bojama kako bi se vizuelno razlikovala od oružja čiju kopiju predstavlja.
- Nacrtom zakona treba posebno regulisati ručno pravljeno oružje i propisati uslove za to ko i pod kojim uslovima može da se bavi ovom delatnošću, kao i kaznene odredbe za ručnu proizvodnju vatrenog oružja bez licence.
- MUP bi trebalo da zakonom predvidi, a uredbom bliže odredi vođenje evidencije o gasnim i startnim pištoljima, kao i o prepravljenom oružju (dosadašnji član 30 ZOOM). Takođe bi trebalo odrediti duži rok za čuvanje ove evidencije - trebalo bi je čuvati 20 godina. Evidencija bi trebalo da sadrži i balističke osobine projektila ispaljenog iz preprepravljenog oružja, kako bi veštačenje u slučaju zloupotrebe bilo olakšano.
- MUP bi, u saradnji sa drugim ministarstvima i organizacijama civilnog društva, trebalo da organizuje medijsku informativnu kampanju o rizicima i štetnim posledicama prepravljelog oružja, kao i o opasnostima koje prete od startnih i gasnih pištolja.
- MUP bi, po donošenju Zakona, trebalo da proglasi amnestiju koja bi bila na snazi u određenom vremenskom periodu kako bi građani policiji bez posledica mogli da predaju prepravljeno, ručno pravljeno i neregistrovano oružje radi uništenja ili da, u skladu sa uslovima propisanim Zakonom, započnu proces legalizacije tog oružja.

Izvori

1. Narodna Skupština Republike Srbije, (2003), *Zakon o oružju i municiji*, Službeni glasnik RS 9/92, 53/93, 67/93, 48/94, 44/98 i 43/03, Beograd
2. Skupština SCG (2004), *Zakon o ispitivanju ručnog vatrenog oružja, naprava i municije*, Službeni list SCG 31/04, Beograd
3. UNODC, (2001), *Protocol against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*, New York, dostupno na: <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/countrylist-firearmsprotocol.html>
4. European Parliament, (2008) *Directive 2008/51/EC of the European Parliament and of the Council*, Official Journal of the European Union, Strasbourg, dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008L0051:en:NOT>
5. Republički zavod za statistiku, (2011), *Aktuelni pokazatelji Republika Srbija*, dostupno na: <http://webzrs.stat.gov.rs/WebSite/Public/PageView.aspx?pKey=2>
6. Odgovor MUP RS na upit po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja broj 6275/11-3 od 13. 6. 2011. godine i 587/12-3 od 13. 2. 2012. godine.
7. Intervju sa balističarem NKT Centra UKP MUP RS, 5. 7. 2011. godine
8. SEESAC, (2009) *Zakonski propisi o konvertibilnom oružju na Zapadnom Balkanu*, Beograd
9. UNDP (2005) *Živeti sa nasleđem - Istraživanje o SALW Republika Srbija*, Safeworld, Beograd
10. Eric G. Bergmann, (2011), *Craft Production of Small Arms*, Small Arms Survey, Geneva
11. M. Galović, (2008) *Problemi građana zbog replika oružja* Politika, <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Problemi-gradjana-zbog-replika-oruzja.lt.html>
12. J. Sare (2008), *Britain's converted gun problem*, New Statesman, <http://www.newstatesman.com/law-and-reform/2008/11/converted-weapons-britain-gun>
13. BBC, (2008), *Converted guns 'used in murders'*, BBC News http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/berkshire/7533437.stm
14. D. Brown (2007), *'Merchant of death' jailed over imports of converted pistols*, The Times, <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/article1398822.ece>
15. D. Vukosavljević (2010), *Tri puta više nelegalnog oružja*, Politika, <http://www.politika.rs/rubrike/vesti-dana/Tri-puta-vishe-nelegalnog-oruzja.lt.html>
16. D. Vukosavljević (2009), *Gradani Srbije kriju milion pištolja*, Politika, <http://www.politika.rs/rubrike/Hronika/Gradjani-Srbije-kriju-milion-pishtolja.lt.html>
17. Agencija BETA (2010), *Dačić najavio novi Zakon o oružju i municiji*, Kurir, <http://www.kurir-info.rs/crna-hronika/dacic-najavio-novi-zakon-o-oruzju-i-municiji-50969.php>

O autoru

Marko Milošević - rođen 1977, diplomirao i masterirao na Katedri za sociologiju Filozofskog fakulteta, Univerziteta u Beogradu a sada je doktorski kandidat na Fakultetu političkih nauka. Baveći se fenomenom društvenog razvoja i bezbednosti, najveću pažnju u svojim dosadašnjim istraživačkim projektima posvetio je fenomenima privatizacije bezbednosti, multinacionalnih operacija i transparentnosti u sektoru bezbednosti. Govori engleski i francuski jezik. Kontakt: marko.milosevic@bezbednost.org.

Predlog praktične politike (Policy Paper)

Predlog praktične politike je analitički rad u kome autor argumentovano predlaže rešenja za aktuelne probleme iz oblasti bezbednosti. Forma i sadržaj ovog rada je isključiva odgovornost autora. Stavovi iskazani u tekstu publikacije ne moraju nužno odražavati stanovišta Beogradskog centra za bezbednosnu politiku.

Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Beogradski centar za bezbednosnu politiku (od 1997. do juna 2010. godine poznat pod imenom Centar za civilno-vojne odnose) nezavisni je istraživački centar koji radi na unapređenju bezbednosti građana i društva. U središtu interesovanja BCBP nalaze se politike koje kao cilj imaju poboljšanje ljudske, nacionalne, regionalne i međunarodne bezbednosti, posebno konsolidaciju reforme sektora bezbednosti i integraciju zemalja Zapadnog Balkana u evroatlantsku zajednicu. Svoje ciljeve BCBP ostvaruje istraživanjem, analiziranjem, predlaganjem praktične politike, javnim zastupanjem, obrazovanjem, izdavačkom delatnošću, stručnom podrškom reformama i umrežavanjem svih relevantnih aktera u bezbednosnu zajednicu.

Autor: Marko Milošević

Izdavač: Beogradski centar za bezbednosnu politiku

www.bezbednost.org

Urednici izdanja: Miroslav Hadžić i Sonja Stojanović

Lektura i korektura: Tatjana Hadžić

Recenzija: Filip Ejodus

Grafička obrada: Boris Brozović

ISBN 978-86-6237-018-1